

1102654

ZACHODNIA AGENCJA PRASOWA

DZIENNIKARSKA SPÓŁDZIELNIA PRACY

Poznań, ul. Chełmońskiego 1

Warszawa, ul. Rozbrat 44 a. Tel. 83 027

Nr 79 Mp.

POWOJENNY HANDEL ZAGRANICZNY POLSKI

I. Uwagi ogólne

Powojenna Polska dzięki zmianom, jakie zaszły w jej układzie terytorialnym znalazła się siłą rzeczy w zupełnie odmiennych warunkach politycznych i gospodarczych. Ponieważ zmiany te sięgnęły bardzo głęboko i do samych podstaw ekonomicznych nowego demokratycznego państwa polskiego, oddziaływało to również poważnie na nowym układzie gospodarczym Polski, a także na strukturze polskiego handlu zagranicznego. Przesunięcie organizmu polityczno-gospodarczego ze wschodu na zachód i oparcie gospodarki polskiej o nowe i inne bazy surowcowe niż przed wojną zmieniło zupełnie oblicze wymiany towarowej Polski z zagranicą. W ogólnym ujęciu Polska z państwa rolniczego z dopiero rozwijającym się przemysłem w oparciu o tę nieznaczna część Górnego Śląska, która przed r. 1939 wchodziła w skład państwa polskiego, — stała się dziś dzięki objęciu swych starych historycznych ziem zachodnich krajem o wyraźnym charakterze przemysłowo-rolniczym.

Gdy przed wojną podstawą gospodarki polskiej były przede wszystkim surowce rolnicze, a rozwijający się przemysł (poza jednym ośrodkiem ciężkiego przemysłu na Górnym Śląsku) musiał opierać się w pierwszej mierze o przemysł przetwórczo-spożywczy — obecnie dzięki objęciu zachodnich baz surowcowych przemysłowych, głównie węgla, gospodarka polska zmierzać będzie i już z dużymi wynikami zmierza w kierunku wszechstronnego uprzemysłowienia kraju.

79/Mp.

Dml 69 / 052

Zrozumiałem jest, że struktura handlu zagranicznego dostosować się musiała do tych podstawowych zmian. Zmiany te stają się specjalnie widoczne przy bliższej analizie poszczególnych grup czy towarów eksportowo-importowych.

Tak więc w pozycji eksportowej w okresie dowojennym wywóz polski co do wartości obejmował głównie drzewo (w stanie surowym i częściowo przerobionym) dzięki dużym zasobom leśnym na dawnych obszarach wschodnich kraju. — Następną największą z kolei pozycję wywozową stanowiły produkty i surowce rolnicze, jak masło, jaja, cukier, bekony, mięso świeże i konserwowe, drób, trzoda chlewna, jęczmień, nasiona oraz len. Dopiero trzecią z kolei grupę stanowiły surowce i częściowo wytwory przemysłowe, właściwie to tylko węgiel górnośląski, surówka żelaza i wyroby z niej, cynk i blacha cynkowa oraz nieznaczne ilości przetworów benzolowych. Innych mniejszych pozycji w tej ogólnikowej charakterystyce nie uwzględniamy.

W obecnych zaś warunkach pierwsze dwa lata powojenne 1945 i 1946 pomimo wielkich trudności powojennych i konieczności włożenia w pierwszej mierze wszelkich posiadanych zasobów w odbudowę zniszczeń wojennych, przyniosły radykalną już zmianę oblicza eksportu polskiego. Z eksportu surowcowo-rolniczego stał się eksportem wyłącznie przemysłowym. Główne pozycje eksportowe tych lat to wywóz: węgla, cementu, sody oraz przetworów przemysłu skórzanego, bawełnianego, dzianego, nicianego, a także w rozmiarach mniejszych niż poprzednie przetworów przemysłu żelaznego i cynkowego. O mniejszych pozycjach nie wspomniamy, gdyż uwzględnimy je w szczegółowych zestawieniach liczbowych w dalszych naszych rozważaniach. Tak więc powojenny eksport polski jest eksportem wyłącznie przemysłowym. Rok 1947 przyniósł jednak zaczątek dalszych poważnych zmian. W miarę poprawiania się sytuacji aprowizacyjnej kraju zaczynają się w eksporcie polskim pojawiać i pozycje obejmujące artykuły przetwórczo-spożywcze, jak ryby w stanie świeżym, wędzonym i solonym, bekony, jaja i mięso konserwowe. W miarę zaś przeprowadzania planu aktywizacji eksportu polskiego wachlarz artykułów eksportowych uległ poważnemu rozszerzeniu, co jest specjalnie uwzględniane w planowaniu gospodarczym na r. 1948. Również należy zwrócić uwagę na bardzo korzystną zmianę w eksporcie powojennym w stosunku do eksportu przedwojennego, że coraz mniej wywozi Polska artykułów w stanie surowym, a coraz więcej artykułów gotowych (poza węglem oczywiście), przerobionych w kraju we własnych zakładach i fabrykach. Ta przemiana w eksporcie polskim wpływa po-

ważniej na podniesienie dochodu społecznego w kraju niż przed wojną, gdyż oprócz korzyści z samego eksportu płyną pokaźne dodatkowe korzyści ze zwiększenia zatrudnienia, zwiększenia zarobków robotniczych oraz z odbudowy i uruchomienia coraz to nowych placówek przemysłowych.

Charakterystyka importu polskiego rzuca również dużo światła na przemiany zaszłe w gospodarce polskiej. Nadmienić jednak należy, że jeżeli polski import przedwojenny był wynikiem wyłącznie ówczesnych normalnych stosunków gospodarczych Polski, to import powojenny był wykładnią trudności gospodarczych, spowodowanych ciężarami wojny i zniszczeniem kraju. Dostawy UNRRA w latach 1945 i 1946 w ramach pomocy międzynarodowej dla Polski, zajmujące w imporcie polskim dominującą rolę, wskazują, że Polsce pomoc ta była niezbędnie potrzebna dla pokonania pierwszych trudności przy odrodzeniu swej gospodarki narodowej. Dostawy UNRRA obejmowały przede wszystkim artykuły żywnościowe (zboża, mąka, tłuszcze, mleko, ryby itp.) najniezbędniejsze surowce (nafta, włókiennicze) przetwory przemysłowe (chemiczne, lekarstwa) wszelkie maszyny, samochody, traktory, parowozy, wagony oraz konie i bydło. Część tych artykułów była również sprowadzana w ramach umów handlowych zwłaszcza ze Zw. Radzieckim, który nie szczędził swej pomocy, Szwecją, Norwegią i Danią. Ogólnie biorąc w imporcie pierwszych dwóch lat powojennych dominowały potrzeby donajmniej: należało w pierwszej mierze ludzi wyżywić, ubrać, leczyć, a następnie dać im w ręce pierwszą pomoc dla rozpoczęcia pracy produktywnej w rolnictwie i przemyśle. Na tle tego typowego dla okresu powojennego importu polskiego — przedwojenny import oczywiście nie posiada odpowiednich warunków porównawczych. Odbyswał się w innych normalnych stosunkach i był wykładnikiem zupełnie innych potrzeb i możliwości. W miarę odbudowy polskiej gospodarki i w miarę normalizacji stosunków gospodarczych przez zacieranie śladów zniszczeń wojennych te kryteria porównawcze z latami przedwojennymi nabierać będą oczywiście coraz bardziej właściwego sensu i znaczenia.

Przedwojenny import Polski obejmował w swych najważniejszych pozycjach oprócz zrozumiałego importu artykułów zamorskich (herbata, kawa, ryby, kauczuk, tkan, tytoń itp.) również niektóre surowce niezbędne dla przemysłu polskiego, jak rudy żelazne, manganowe, metale kolorowe, oraz maszyny i surowce włókiennicze. Bardzo poważną pozycję przywózową stanowiły przetwory przemysłu chemicznego, słabo wówczas w Polsce rozwiniętego.

Dokładne wniknięcie w szczegóły polskiego handlu zagranicznego w latach powojennych z pewnym porównaniem do lat 1936—1938 umożliwiają tablice statystyczne, załączone w dalszych rozważaniach.

Dane statystyczne mające ilustrować polski powojenny handel zagraniczny nabierają wtedy tylko odpowiedniego znaczenia, gdy je rzucimy porównawczo na tle osiągnięć przedwojennych. Ujawniają się wtedy na podstawie konkretnych cyfr te zasadnicze zmiany, jakie zaszły w strukturze powojennego polskiego handlu zagranicznego, zrozumiałe staną się jego kierunki rozwojowe, jego braki i możliwości na przyszłość.

Dla porównania z okresem przedwojennym wprowadzamy do naszych rozważań w poszczególnych grupach zestawień przeciętną z lat 1936—38. Natomiast cyfry dla lat 1945 i 1946 zaczerpnięte z obliczeń polskiego Głównego Urzędu Statystycznego są danymi dokładnymi.

Przeciętna z lat 1936/38, którą poniżej będziemy się posługiwać, oczywiście nie będzie zupełnie dokładna i pewne odchylenia będą tam zrozumiałe, ale będzie ona dostatecznie wystarczająca dla potrzebnych nam celów porównawczych. Te niedociągnięcia powstawać będą również i z tego powodu, że w latach przedwojennych stosowano inne metody zbierania danych i obliczeń statystycznych niż obecnie.

Podstawą czasową dla sprawozdawczości obecnej jest w większości wypadków: w eksporcie nadanie wewnątrz kraju za granicę przez eksportera, a w imporcie — przyjęcie towaru przez importera. W porównaniu z przedwojenną metodą obliczeniową dawało to wcześniejszą rejestrację eksportu, a późniejszą — importu, wskutek czego zaistnieć mogły różnice w ujęciu czasokresów obliczeniowych.

Pomimo tych różnic, które będą istniały między zestawieniami statystycznymi przedwojennymi, a dzisiejszymi — nie odegrają one jednak ważniejszej roli i zestawienia te będą w zupełności wystarczające dla naszych celów porównawczych.

II. Analiza obrotów ogólnych

W zestawieniach naszych omawianych poniżej, bierzemy pod uwagę dane z umów handlowych zawartych z poszczególnymi państwami. Dostawy UNRRA w imporcie traktujemy oddzielnie, jako dostawy wynikające z pomocy międzynarodowej. W ten sposób właściwy obraz handlu zagranicznego Polski nie ulega zaciemnieniu.

Ogólny eksport i import z umów handlowych (bez UNRRA)

Poniższe tablice charakteryzują ogólne obroty polskiego handlu zagranicznego z poszczególnymi państwami w dolarach za lata 1945 i 1946 na tle przeciętnej z lat 1936—1938:

Kraj	1936—1938 (przeciętna)		
	przywóz	wywóz	saldo
1. Anglia	27.690	41.436	+ 13.746
2. Austria*)	9.726	11.128	+ 1.402
3. Belgia	9.640	13.258	+ 3.618
4. Bułgaria	—	1.849	+ 1.849
5. Czechosłowacja	7.594	9.112	+ 1.518
6. Dania	2.271	3.658	+ 1.387
7. Finlandia	—	3.746	+ 3.746
8. Francja	8.240	8.683	+ 443
9. Holandia	8.318	10.167	+ 1.849
10. Jugosławia	1.540	1.300	— 240
11. Niemcy*)	43.072	41.845	— 1.227
12. Norwegia	3.324	4.025	+ 701
13. Rumunia	1.523	1.392	— 131
14. Szwajcaria	4.217	3.562	+ 5.975
15. Szwecja	7.043	13.018	+ 5.975
16. Węgry	1.334	1.345	+ 11
17. Włochy	—	8.953	+ 8.953
18. Z. S. R. R.	2.560	936	— 1.624
19. Palestyna	—	1.594	+ 1.594
20. Egipt	—	1.429	+ 1.429
21. Stany Zjednoczone	26.948	14.591	+ 12.357
22. Argentyna	—	3.680	+ 3.680
23. Inne państwa	59.550	11.199	— 48.351
24. Zaopatrzenie okrętów	—	3.147	+ 3.147
Razem:	224.590	215.053	— 9.537

U w a g a :

*) Dane liczbowe dla Austrii i Niemiec należy ujmować w ten sposób, że za rok 1938 cyfry dla Niemiec obejmują również Austrię (po „Anschlussie”). Powojenne cyfry dla Niemiec dotyczą właściwie tylko radzieckiej strefy okupacyjnej. Uwaga ta dotyczy wszystkich zestawień liczbowych w naszych rozważaniach, w których figurują Austria i Niemcy.

Kraj	1945			1946		
	przywóz	wywóz	saldo	przywóz	wywóz	saldo
1. Anglia	—	—	—	859	2.399	+1.540
2. Austria	—	—	—	449	1.188	+ 739
3. Belgia	—	—	—	147	27	— 120
4. Bułgaria	—	—	—	—	430	+ 430
5. Czechosłow.	—	—	—	2.239	4.083	+1.790
6. Dania	891	114	— 777	3.441	7.416	+3.975
7. Finlandia	—	—	—	—	742	+ 742
8. Francja	—	—	—	—	6.267	+6.267
9. Holandia	—	—	—	153	78	— 75
10. Jugosławia	—	56	+ 56	1.217	1.253	+ 36
11. Niemcy	—	—	—	7.180	7.699	+ 519
12. Norwegia	222	56	— 166	924	2.803	+1.879
13. Rumunia	—	—	—	540	955	+ 415
14. Szwajcaria	—	—	—	1.018	4.034	+3.016
15. Szwecja	2.061	1.969	— 92	20.029	24.427	+ 4.398
16. Węgry	11	197	+ 186	1.369	1.821	+ 452
17. Włochy	—	—	—	—	112	+ 112
18. Z. S. R. R.	30.957	35.293	+4.336	97.661	65.986	—13.675
19. Palestyna	—	—	—	—	5	+ 5
20. Egipt	—	—	—	—	12	+ 12
21. St. Zjednocz.	—	—	—	1.565	403	—1.162
22. Argentyna	—	—	—	—	224	+ 224
23. Inne państwa	—	—	—	—	—	—
24. Zaopatrzenie okrętów	—	75	+ 75	—	695	+ 695
Razem:	34.142	37.760	+3.618	138.845	133.059	—5.786

Ogólny obrót handlu zagranicznego (w tysiącach dolarów)

Wobec braku dokładnych danych za rok 1947, będących dopiero w trakcie opracowania, możemy podać cyfry za ten rok w przybliżeniu, na podstawie posiadanych obliczeń za trzy pierwsze kwartały 1947 r. Nawet prowizoryczne te dane pozwalają stwierdzić, że obroty polskiego handlu zagranicznego stale wzrastają:

Import — eksport	1936/38	1945	1946	1947
Import	224.590	34.142	138.845	± 254.000
Eksport	215.053	37.760	133.059	± 207.000
Razem:	439.643	71.902	271.904	± 461.000

Z powyższych zestawień wynika aż nadto wyraźnie, jak radykalne zmiany zaszły po wojnie w układzie polskich stosunków handlowych z zagranicą, jak zmienili się kontrahenci i kierunki wymiany zarówno po stronie importu jak i eksportu. Charakteryzuje to najlepiej następujące zestawienie udziału procentowego poszczególnych państw w handlu z Polską:

1. Import Polski według procentowego udziału.

Kraj	Rok 1936/38	Rok 1945	
Niemcy	19,2	Zw. Radziecki	90,7
Anglia	12,3	Szwecja	6,0
St. Zjednoczone	12,0	Dania	2,6
Austria	4,3	Norwegia	0,7
Belgia	4,3		
Francja	3,7		
Holandia	3,7		
Czechosłowacja	3,4		
Szwecja	3,1		
Szwajcaria	1,9		
Norwegia	1,5		
Związek Radziecki	1,1		
Dania	1,0		
Rumunia	0,7		
Jugosławia	0,7		
Węgry	0,6		
Inne kraje	26,5		
Razem:	100,0%		100,0%

Kraj	Rok 1946	Rok 1947 razem import i eksport	
Związek Radziecki	70,3	Zw. Radziecki	36,2
Szwecja	14,4	Szwecja	9,5
Niemcy	5,2	Dania	8,6
Dania	2,5	Anglia	8,5
Czechosłowacja	1,7	U. S. A	7,5
U. S. A.	1,1	Bułgaria	4,3
Węgry	1,0	Francja	3,4
Jugosławia	0,9	Szwajcaria	2,6
Szwajcaria	0,7	Norwegia	2,3
Norwegia	0,7	Finnlandia	2,0
Anglia	0,6	Czechosłowacja	1,9
Rumunia	0,4	Węgry	1,8
Austria	0,3	Inne kraje	11,4
Holandia	0,1		
Belgia	0,1		
Razem:	100,0%		100,0%

Z powyższego zestawienia wynika, że o ile przed wojną import polski miał kierunek wyłącznie zachodni, to import powojenny był w przygniatającej części ze Zw. Radzieckiego oraz krajów północnych. Zw. Radziecki, Szwecja, Dania, Norwegia stały się po wojnie głównymi kontrahentami Polski. Rok 1947 przynosi już pewne zmiany, gdyż coraz częściej ukazują się pozycje importu z zachodu. Podobnie jest, i to w znacznie większym jeszcze stopniu, w eksporcie polskim.

2. Eksport Polski według procentowego udziału.

Rok	1936/38	1945	1946	1947
				import i eksport razem
Niemcy	19,5	Zw. Radz. 93,4	Zw. Radz. 49,6	Zw. Radz. 36,2
Anglia	19,3	Szwecja 5,2	Szwecja 18,4	Szwecja 9,5
U. S. A.	6,8	Węgry 0,5	Niemcy 5,8	Dania 8,6
Belgia	6,2	Dania 0,3	Dania 5,6	Anglia 8,5
Szwecja	6,0	Jugosławia 0,2	Francja 4,7	U. S. A. 7,5
Austria	5,2	Norwegia 0,2	Czechosłow- wacja 3,1	Bułgaria 4,3
Holandia	4,7	Zaopatr. obc. okrętów 0,2	Szwajc. 3,0	Francja 3,4
Czechosłow- wacja	4,2		Norwegia 2,1	Szwajcaria 2,6
Włochy	4,2		Anglia 1,8	Norwegia 2,3
Francja	4,0		Węgry 1,4	Finlandia 2,0
Norwegia	1,9		Austria 0,9	Czechosłow. 1,9
Szwajc.	1,7		Jugosławia 0,9	Węgry 1,8
Finlandia	1,7		Rumunia 0,7	Inne kraje 11,4
Dania	1,7		Finlandia 0,5	
Argentyna	1,7		Zaopatr. obc. okrętów 0,5	
Zaopatr. obc. okrętów	1,5		Bułgaria 0,3	
Bułgaria	0,9		U. S. A. 0,3	
Palestyna	0,7		Argentyna 0,2	
Egipt	0,7		Holandia 0,1	
Jugosławia	0,6		Włochy 0,1	
Węgry	0,6			
Rumunia	0,6			
Zw. Radz.	0,4			
Inne kraje	5,2			
Razem:	100%	100%	100%	100%

Zmiany zasze w eksporcie są znamienne. Zw. Radziecki, z ostatniego miejsca w eksporcie Polski przed wojną, obecnie zajął pierwsze i czołowe miejsce, utrzymując je stale w ciągu ostatnich trzech lat. Również na czołe eksportu polskiego utrzymują się stale państwa północno-zachodnie, jak Szwecja

i Dania. Samo to zestawienie wystarczy za wszelkie komentarze i omawianie tych zmian, jakie zaszły po wojnie w układzie handlu zagranicznego Polski Ludowej. Sojusz przyjaźni ze Zw. Radzieckim znalazł swój pełny wyraz w dziedzinie ekonomicznej.

Aby zakończyć obraz ogólnej charakterystyki polskiego handlu zagranicznego, podamy kilka jeszcze dokładnych cyfr dotyczących roku 1947. Ponieważ obliczenia za rok 1947 nie są jeszcze zakończone, podamy cyfry za trzy pierwsze kwartały 1947 tj. od 1 stycznia do 30 września 1947 r. w złotych:

Eksport	23.233.317.000,— zł
Import	34.979.424.000,— „
	<hr/>
	58.212.741.000,— zł.

W zakresie przywozu na pierwsze miejsce wysuwają się surowce przemysłowe i materiały pędne (15.514.305.000 złotych), artykuły inwestycyjne (7.603.315.000 zł) i artykuły konsumpcji bezpośredniej (11.781.274.000 zł). W wywozie porządek jest odwrotny: artykuły konsumpcji bezpośredniej wyniosły 11.054.305.000 złotych; surowce przemysłowe i materiały pędne 10.726.246.000 zł, a artykuły inwestycyjne zajmują tylko 6 % całego wywozu, bo 1.452.765.000 zł.

Dowodzi to na jak zdrowych podstawach oparty jest polski handel zagraniczny i to już w trzecim roku po wojnie. Polska sprowadza tylko te artykuły i surowce, które przyczyniają się do dalszej rozbudowy gospodarki narodowej, natomiast nie sprowadza artykułów konsumpcyjnych do natychmiastowego zużycia, co przy odbudowie zniszczeń wojennych było by luksusem. Polsce nie potrzebne są towary luksusowe, np. papierosy, futna, jedwabie itp., a tylko surowce, materiały pędne, i maszyny potrzebne do pracy.

W eksporcie zaś wywozi Polska coraz więcej artykułów wytworzonych w kraju. Z surowców przemysłowych wysyła Polska masowo przede wszystkim węgiel.

Dużą pozycją w transakcjach 1947 r., które mogą być traktowane jako zagraniczne, stanowi bunkier, tj. węgiel sprzedawany okrętom obcym. W pierwszych trzech kwartałach 1947 r. sprzedano węgla bunkrowego za 100 milionów złotych.

III. ANALIZA TOWAROWA

Analizując polski handel zagraniczny z punktu widzenia towarowego i ilościowego obraz tych obrotów przedstawia się będzie jak w poniżej załączonych zestawieniach. W zestawieniach tych uwzględniamy zasadnicze grupy towarów. Dostawy UNRRA wyodrębniamy, aby nie zaciemniać obrazu obrotów z umów handlowych.

A. Przywóz**1. Zboża, strączkowe, nasiona — kopra (w tonach):**

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	17.558	333.761
Rumunia	13.200	—	—
Węgry	3.637	—	—
Zamorskie	30.435	—	—
Zw. Radziecki	—	16.119	489.665

Gdy więc przed wojną Polska sprowadzała nieznaczną ilość zbóż z Rumunii i z Węgier, a nasiona i kopre z krajów zamorskich — po wojnie główne dostawy tych podstawowych zbożowych artykułów otrzymała Polska dzięki pomocy Zw. Radzieckiego i UNRRA. — Lata 1945 i 1946 to w Polsce okres odbudowy rolnictwa; pomoc zewnętrzna zwłaszcza w ziarnie siewnym była koniecznością.

2. Mąka (w tonach):

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	15.922	89.074
Zw. Radziecki	—	28.826	—
Anglia	9	—	—
Belgia	50	—	—
Niemcy	12	—	—

3. Ryż (w tonach):

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	—	743
Kraje zamorskie	50.242	—	—

4. Kawa, herbata, kakao (w tonach):

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	6.362	11.487
Kraje zamorskie	15.266	—	19

5. Tytoń (w tonach):

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	—	—
Zw. Radziecki	323	1.272	1.722
Bułgaria	1.611	—	—
Jugosławia	901	—	400
Grecja	913	—	—
Turcja	743	—	—

6. Tłuszcze: masło, sery, smalec, słonina, tłuszcze roślinne i zwierzęce (w tonach):

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	18.373	48.232
Dania	3.908	721	1.564
Norwegia	9.440	—	100
Anglia	3.997	—	—
Holandia	5.453	—	—
Czechosłowacja	53	—	—
Szwajcaria	23	—	—

Przedwojenny import tłuszczów dotyczył przede wszystkim tłuszczów zwierzęcych (Norwegia, Anglia — tran) oraz margaryny (Holandia — Anglia). Powojenny import tych artykułów odbywał się w ramach dostaw UNRRA. Przed wojną niewielkie ilości sera były sprowadzane ze Szwajcarii i Czechosłowacji.

7. Ryby — śledzie — konserwy rybne (w tonach):

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	21.078	45.102
Anglia	39.423	—	—
Holandia	4.130	—	—
Norwegia	10.772	2.414	9.177
Szwecja	2.707	784	13.431

Jak z powyższego zestawienia widać, import ryb do Polski był zawsze b. znaczny. Również w dwóch latach powojennych. Zmianę przynosi dopiero r. 1947, w którym import ryb zmniejsza się (z wyjątkiem śledzi) z powodu rozbudowy w Polsce przemysłu przetwórczo-rybnego i rozwoju polskiego rybactwa morskiego (nawet daleko-morskiego) jak i ślaskowodnego. Od r. 1947 Polska zaczyna nie tylko zaspokajać swoje wewnętrzne zapotrzebowania na ryby własnymi siłami, ale również zawarła szereg umów handlowych na eksport przetworów rybnych do innych krajów. M. in. do Austrii o wartości 600.000 dolarów.

8. Mięso i konserwy mięsne (w tonach)

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	8.454	82.678
Dania	—	246	1.271
Węgry	17	—	—
St. Zjednoczone	24	—	—

9. Konie, bydło — (w sztukach)

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	3.917	135.387
Szwecja	5	170	8.547

10. Ruda żelazna (w tonach)

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	—	—
Szwecja	206.056	96.549	827.303
Zw. Radziecki	40.240	136.095	152.603
Kraje zam.	117.424	—	—
Norwegia	53.304	—	—
Grecja	56.462	—	—

11. Rudy manganowe i chromowe (w tonach)

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	—	—
Zw. Radziecki	34.402	35.732	40.939
Rumunia	22.189	—	9.100

12 Produkty naftowe — pędne (w tonach)

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	7.707	250.611
Zw. Radziecki	—	36.110	128.160
Węgry	—	—	24.445
Niemcy	291	—	11.701
USA	529	—	—
Angla	347	—	—

13. Przetwory chemiczne, farmaceutyczne, farby (w tonach)

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	51.647	177.521
Zw. Radziecki	62.598	14.822	45.055
Niemcy	17.915	—	142.973
Szwecja	245	1.405	2.625
Szwajcaria	294	—	126
Argentyna	15.379	—	—

Import przetworów chemicznych był w Polsce zawsze bardzo poważny. Powodem tego było i jest w dalszym ciągu słabo rozwinięty przemysł chemiczny w Polsce.

14. Skóry surowe (w sztukach)

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	900	1.139
Zw. Radziecki	—	104.500	—
Kraje zam.	11.100 ton	—	—

Przed wojną Polska importowała dość znaczne ilości futer; obecnie import ten nie istnieje.

15. Surowce włókiennicze (w tonach)

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	30.562	27.754
Zw. Radziecki	629	19.256	34.684
Anglia	5.266	—	1.069
USA	44.591	—	2.225
Kraje zam.	32.064	—	—

16. Kauczuk (w tonach)

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	613	1.933
Zw. Radziecki	—	294	166
Niemcy	37	—	2.381
Kraje zam.	3.218	—	—

17. Celuloza (w tonach)

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	—	—
Zw. Radziecki	—	16.314	15
Szwecja	7.118	3.396	16.194
Czechosłowacja	7.486	—	—

18. Metale kolorowe (w tonach)

Dostawca	1936/38	1945	1946
UNRRA	—	4.058	5.415
Zw. Radziecki	—	486	2.300
Kraje zam.	15.243	—	—

19. Maszyny wszelkiego rodzaju od precyzyjnych i naukowych począwszy, parowozy, samochody, wagony kolejowe, motocykle, traktory

Przywóz tych artykułów obejmował po wojnie głównie dostawy w ramach pomocy UNRRA. Pewnych maszyn dostarczył Polsce — Zw. Radziecki (60 sztuk maszyn różnych typów, 2.015 sztuk samochodów i traktorów) oraz Szwecja (200 sztuk wagonów) i Anglia (9.400 sztuk różnych części do maszyn).

Natomiast UNRRA dostarczyła Polsce w latach 1945 i 1946: 25.685 ton maszyn różnego typu, 7.622 ton parowozów, 26.780 sztuk wagonów kolejowych, 88.197 sztuk traktorów, motocykli, samochodów i części do nich oraz 20 statków.

Aby we właściwym świetle przedstawić dostawy UNRRA w latach 1945 i 1946, należy zaznaczyć, że ogółem wszystkich towarów dostarczyła UNRRA:

w r. 1945 — 296.377 ton

w r 1946 — 1.463.879 ton

wreszcie 139.304 sztuk bydła, komi oraz 204.469 sztuk drobiu.

Innych mniejszych pozycji towarowych w powyższych naszych zestawieniach nie uwzględnialiśmy.

B. Eksport

Jak już na wstępie zaznaczyliśmy, eksport polski w latach powojennych różni się zupełnie od eksportu przedwojennego, zarówno pod względem towarowym jak i pod względem odbiorców. Przedwojenny eksport to wywóz przede wszystkim surowców rolniczych i artykułów spożywczych. W latach 1945 i 1946 Polska nie eksportowała zupełnie tych artykułów. Dopiero rok 1947 przynosi pewne zmiany i eksport polski w 1948 obejmie również i artykuły spożywcze.

Dla scharakteryzowania przedwojennego eksportu polskiego podajemy poniżej kilka przykładów:

W zakresie **eksportu rolniczego** Polska w latach 1936/38 wywoziła przeciętnie rocznie:

jęczmień	269.216 ton	(do Belgii 179.486 — do Szwajcarii 11.141)
nasion	29.534 „	(Holandia 3.043 — Niemcy 3.281 — USA 3.704)
mięsa świeżego	16.311 „	(w tym Niemcy 11.211)
bekonów	20.639 „	(w tym Anglia 20.565)
jaj	26.529 „	(Anglia 15.523 — Niemcy 2.769 — Włochy 2.643)
masła	10.736 „	(Anglia 8.414 — Niemcy 1.621)
szynki (konserwy)	15.886 „	(Anglia 1.394 — USA 12.830)
trzody chłewnej	280.680 szt.	(w tym Niemcy 127 790)
len	16.999 ton	(Belgia 1.717 — Niemcy 1.640 — Czechosłowacja 8.761)
drzewa	1.685.807 „	(Anglia 806.197 — Holandia 165.246 — Niemcy 372.706)

Jak już zaznaczyliśmy, artykułów tych Polska jeszcze w latach 1945 i 1946 nie eksportowała.

Z innych ważniejszych pozycji eksportowych wymienić i scharakteryzować należy:

1. Cukier (w tonach):

Odbiorca (główni)	1936/38	1945	1946
Anglia	19.665	—	—
Finlandia	17.900	—	—
Grecja	5.569	—	—
Zw. Radziecki	—	—	9.150

2. Węgiel i koks (w tonach):

Odbiorca (główni)	1936/38	1945	1946
Austria	842.440	—	124.066
Belgia	503.738	—	—
Dania	298.597	13.494	750.635
Francja	1.473.058	—	595.546
Niemcy	358.271	—	574.848
Norwegia	429.662	7.375	378.872
Szwecja	2.617.171	178.524	2.187.952
Włochy	1.430.866	—	10.340
Zw. Radziecki	267	3.404.641	8.958.327
Razem z pozostałymi	10.678.876	3.638.162	14.398.397

3. Cement (w tonach):

Odbiorca (główni)	1936/38	1945	1946
Anglia	201	—	76.188
Francja	1	—	6.000
Norwegia	5.436	—	—
Szwecja	1.562	—	49.795
Turcja	3.167	—	—
Zw. Radziecki	—	55.463	246.755
Razem z pozostałymi	29.245	55.463	378.758

4. Benzol (w tonach):

Odbiorca	1936/38	1945	1946
Niemcy	16.020	—	10.838

5. Biel cynkowa, ołowiana, minia itp. (w tonach):

Odbiorca	1936/38	1945	1946
Dania	4	—	2.303
Szwecja	2.675	683	3.389
Zw. Radziecki	—	—	637
kraje zamorskie	2.830	—	—
razem:	—	683	6.329

6. Soda (w tonach):

Odbiorca	1936/38	1945	1946
Zw. Radziecki	—	6.490	22.800
Szwecja	—	—	3.276
Finlandia	9.235	—	—
Razem z pozostałymi	9.856	6.490	26.076

7. Obuwie (w tysiącach par):

Odbiorca	1936/38	1945	1946
Zw. Radziecki	—	—	130

8. Tkaniny bawełniane (w tysiącach metrów):

Odbiorca	1936/38	1945	1946
Zw. Radziecki	—	16.865	35.514
Anglia	105	—	300
Razem z pozostałymi	1.004	16.865	35.814

9. Tkaniny wełniane (w tysiącach metrów):

Odbiorca	1936/38	1945	1946
Zw. Radziecki	—	534	916
kraje zamorskie	1.277	—	—
Razem z pozostałymi	1.959	534	916

10. Wyroby dziane (w tysiącach par):

Odbiorca	1936/38	1945	1946
Zw. Radziecki	1	478	1.922
kraje zamorskie	70	—	—
Razem z pozostałymi	86	478	1.922

11. Gotowe szyte wyroby bawełniane (w tysiącach sztuk):

Odbiorca	1936/38	1945	1946
Zw. Radziecki	—	1.462	1.925
Inne kraje	877	—	—
razem:	877	1.462	1.925

12. Nici (w tysiącach szpul):

Odbiorca	1936/38	1945	1946
Zw. Radziecki	—	1.300	4.800
Inne kraje	8	—	—
razem:	8	1.300	4.800

13. Surówka, żelazo, stal, wyroby z nich (w tonach):

Odbiorca (główni)	1936/38	1945	1946
Zw. Radziecki	13.867	29.802	67.763
Bułgaria	20.727	—	2.858
Holandia	24.634	—	—
Niemcy	61.053	—	—
Szwajcaria	1.370	—	1.588
Szwecja	9.864	—	2.499
Argentyna	25.926	—	1.826
razem z pozostałymi	276.881	29.802	79.805

14. Cynk i blacha cynkowa (w tonach):

Odbiorca (główni)	1936/38	1945	1946
Zw. Radziecki	6	4.997	12.763
Anglia	3.969	—	2.499
Austria	4.469	—	—
Czechosłowacja	7.438	—	40
Dania	815	—	1.785
Szwecja	5.638	2.030	6.877
Węgry	3.167	—	400
razem z pozostałymi	69.681	7.027	26.484

Powyższe zestawienia główniejszych pozycji eksportowych pozwalają dostatecznie zorientować się o dzisiejszych możliwościach i kierunkach polskiego handlu zagranicznego. Zmian w dotychczasowym układzie spodziewać się można dopiero w 1948 r., gdyż r. 1947 kształtował się podobnie jak lata 1945 i 1946 z większymi tylko obrotami i z zaczątkiem dopiero nowych pozycji eksportowych. Aktywizacja eksportu polskiego

podjęta pod koniec r. 1947 przyniesie dopiero wyniki w r. 1948 przez rozszerzenie wachlarza towarów w obrotach międzynarodowych. Należy stwierdzić, że polski handel zagraniczny dostrzymuje kroku ogólnemu rozwojowi i postępowi gospodarki Polski Ludowej. Wszystkie cyfry podane w powyższych naszych zestawieniach są zaczerpnięte ze źródeł Głównego Urzędu Statystycznego oraz Departamentu Handlu Zagranicznego Ministerstwa Przemysłu i Handlu